

Og ovnen med trægas ikke at forglemme...

Af Harald Vadgård

Fra starten af kunstig befrugtning af kvæg i Danmark blev stort set al inseminering udført af dyrlæger, bortset fra nogle få besætningsejere fra avlsbesætninger, eller fodermestre, der selv inseminerede.

Tanken om at få dette arbejde udført af lægfolk bundede nok mest i økonomi.

De Samvirkende Kvægavlsforeninger og Dyrlægeforeningen havde større og større vanskeligheder med at finde et prisniveau, der var acceptabelt for landbruget.

I den anledning mødtes parterne med daværende landbrugsminister H. Hauch i spidsen. Ved dette møde stillede H. Hauch dyrlægerne spørgsmålet, om de ville deltage i uddannelsen af kvægavlsassistenter. Dyrlægerne besvarede spørgsmålet med en længere udredning om, hvor store vanskeligheder der var forbundet med at vælge det rette tidspunkt for inseminering, etc, især da for lægfolk.

Da jeg ikke var til stede, må jeg udlægge teksten efter forskellige referater fra folk, der deltog på højt plan, og det lyder som følger: H. Hauch replicerede, »Danske landmænd har i hundrede år selv kunnet finde det ret-

te tidspunkt for befrugtning. Spørgsmålet er - vil dyrlægerne medvirke ved uddannelse af kvægavlsassistenter?« Det ville dyrlægerne ikke!

Uddannelse af kvægavlsassistenter begyndte først i august 1944 på Tune Landbrugsskole med ca. 20 elever.

Lærerstabten bestod af den faste stab på landbrugsskolen, da der i uddannelsen indgik almindelige landbrugsfag.

Lærer i inseminering var proprietær Niels Hvirvelkær, »Valdal«; alt andet, så som drægtighedsundersøgelse, steriliseringsbehandling og klemning, var ikke tilladt - disse ting kom dog til senere. Som specialist i fodring lære underviste statens forsøgsleder på Stensbygaard ved Vordingborg, Venzel Eskedal, et lærerigt og fornøjeligt islæt.

Et lille kuriosum: der var indkøbt ca. 20 stk. kvæg, der var opstaldet på skolen, til brug for insemineringsøvelser. Ideen var god nok, men efter nogle dages regeren med de stakkels dyr, var rectum hård og stiv som et drænrør, ja, så kunne vi med god grund sige, at vi ikke kunne mærke noget! Køerne blev slagtet: en god gerning.

Der kom en orden i stand, så vi kunne komme ind på Københavns kvægtorv, eller slagtehus, hvor vi kun-

ne »muntre« os, hvorefter køerne straks blev slagtet.

Efter nogen tid forlod N.Hvirvelkær os, da kvægavlsforeningen havde fundet en afløser. Hvirvelkær havde jo landbrug og kvægavl at passe.

Afløseren var Dr. Knud Rottensten, der lige havde fuldendt sin uddannelse som dyrlæge efter et længere ophold i USA. Rottensten underviste i inseminering, anatomi og fysiologi, og kvægavlsforeningen havde nok ment, at veterinær medvirken ved uddannelse af kvægavlsassistenterne var betimelig. Dr. Rottensten blev en uvurderlig støtte for os kvægavlsassistenter, både ved uddannelse og senere i vort arbejde i kvægavlsforeningen. Jeg fik et nært samarbejde med Rottensten, idet der få år senere blev oprettet en afdeling af Landbohøjskolens Sædforskning og Insemineringsteknik med Dr. Rottensten som forsøgsleder. Inseminørerne ved kvægavlsforeningen deltog med det praktiske arbejde ved disse forsøg ved Århusegnens Kvægavlsforenings Tyrestation i Skæring, hvor jeg blev ansat sammen med Ove Kristoffersen den 1/3 1945. Vi var i øvrigt de 2 første kvægavlsassistenter i Århusegnens Kvægavlsforening.

Konsulent Svend Aage Morsø, sekretær ved De Samvirkende Kvægavlsforeninger, gav som gæstelærer en oversigt over kvægavlsforeningens formål og virke i forbindelse med det praktiske kvægavlsarbejde, som det var tanken, at vi kvægavlsassistenter skulle tage del i.

Her er vi ved det punkt, der gav anledning til, at vi assistenter med Lars Bønding i spidsen, gjorde DSVKs bestyrelse opmærksom på, at vi men-

te det rette navn for vort virke måtte være inseminører, da det var vort primære arbejde. Det viste sig da også senere, at inseminering optog hele vor tid.

Ved et møde på Tune, hvor Morsø fik vort ønske forelagt, svarede han: »I er kommet her som kvægavlsassistenter, og I går ud herfra som kvægavlsassistenter!« Ja, sådan sluttede mødet, men jeg mener, at navnet »inseminør« var en realitet omkring Inseminørforeningens start, måske lidt senere?

Inseminørforeningen har haft, og har stadig, stor betydning for inseminørerne, både i samarbejde med kvægavlsforeningen, arbejdsmæssigt og ikke mindst lønmæssigt.

I de første år var der, så vidt jeg husker, ingen snak om løn eller ferie, da al diskussion handlede om arbejdet; jo, der var problemer nok: køerne, dyrlægerne, bilerne, dækkene - et par stykker på hvert hjul, kakkelloven med trægæs ikke at forglemme, ja, den tog hele søndagen.

Dr. Rottensten var med mig på tur syd for Århus. Jeg havde lige erhvervet en

bil, der havde kørt på syntetisk benzin, hvilket resulterede i, at Rottensten rensede karburator 1 gang pr besøg, hvilket han da også kunne.

Vi i Århus var nu ikke ladt i stikken, da vi havde dyrlæge Kierkegaard, der klarede 'udrensningen', da assistenterne kom til.

Kierkegaard klarede i starten drægtighedsundersøgelse, steriliseringsbehandling m.m. og stod os bi, hvis et af de behandlede individer havde lidt overlast.

Inseminørforeningen var også en slags ERFA gruppe, hvor vi inden for egne døre frit kunne lægge kortene på bordet og få støtte og gode råd, uden at det kom øvrigheden for øre. Jeg mener aldrig at have følt foreningen som en decideret fagforening; men en forening der var nødvendig som tale- og rimelige og til tider nødvendige justeringer af vores forhold.

På et senere tidspunkt blev foreningen medlem af Fællesorganisationen FTF, der støttede os over for DSKs

bestyrelse, for som tiden gik, blev forhandlingerne vanskeligere.

Mit medlemskab af den første bestyrelse var meget interessant og opbyggende; vi var jo 'pionerer' i dansk kvægavl. Desuden havde vi et særdeles godt samarbejde, hvilket også var nødvendigt: i starten var inseminørerne alene over for DSK's bestyrelse ved alle forhandlinger, både hvad angik det daglige arbejde, og hvad der kom af spørgsmål fra vores respektive kvægavlsforeninger. Det gik trods alt godt. I min kvægavlsforening havde vi en særdeles god opbakning fra vores bestyrelse med formand gårdejer Johannes Grosen i spidsen, som vi kan takke for den gode start.

Jeg har med glæde og godt udbytte deltaget i de fleste møder i inseminørforeningen, til jeg i 1975 gik over til andet arbejde.

Hjertelig tillykke med 50 års jubilæet.

Bagerst fra venstre: Kristiansen, Skanderborg. Søren Jensen, Skive. Harald Vadgaard, Aarhus-egnen. Anker Hedegaard, Skals. Laurids Jeppesen, Varde. Jørgen Jensen, Gredstedbro.

Midten fra venstre: Sv. Gylling, Samsø. Leo Ranach, Gredstedbro. Johs. Alling, Løgumkloster. Lars Bonding, Skive. Arngrimson, Island. Egon Kristensen, Holstebro. Fonager, Holstebro. Tovborg, Lemvig. Niels Hvirvelkær, »Valdal«, lærer i inseminering.

Forrest fra venstre: Vagn Bie, Gredstedbro. Ove Kristoffersen, Aarhus-egnen. Oskar Andersen, Holstebro. Henry Brug, Holstebro. Hans Otto Christensen, Gredstedbro. Magne Jensen, Skive.